

III CONGRÉS CATALANISTA

ACTE DE CLOENDA DE L'ÀMBIT DE SOCIETAT I VALORS.

Tema 5.- LES CONFESIONS RELIGIOSES

Museu d'Història de Catalunya, Barcelona, 7 de novembre de 2009. Ressenya de l'acte celebrat a Manresa el 23 de maig de 2009.

La jornada sobre les confessions religioses va estar organitzada per l'associació "**Cristianisme al segle XXI**". La va presidir i moderar, Rosa Maria Tarrida, presidenta de l'entitat.

Francesc Torradeflot, del centre Unesco va presentar la ponència marc i després hi va haver tres grups de treball simultanis: A) Convivència de les creences existents a Catalunya; B) La laïcitat, un model a incorporar; i C) Interrelacions de les respectives xarxes de treball.

A la tarda vam tenir un breu moment lúdic amb la interpretació d'una coreografia de l'Ave Maria, de Schubert, dirigida per Jordi Ros, interpretada per l'escola de dansa Eulàlia Blasi.

Va cloure la jornada, Sor Lucía Caram, dominica de Manresa.

En total van ser presentades 13 ponències, que estan a la seva disposició al web del Congrés i que invito a llegir amb atenció.

Prèviament havíem demanat a les persones convidades a presentar les diferents ponències, que tinguessin en compte dues qüestions transversals: 1) La pràctica democràtica al si de les organitzacions religioses; i 2) quin era l'espai de les dones dins de cada tradició religiosa. Val a dir que no s'hi van referir gaire.

A continuació presentaré un breu resum dels treballs i unes conclusions i propostes.

En la ponència inaugural, Francesc Torradeflot va dir que la qüestió de la diversitat religiosa és un tema relativament nou, o molt nou, que en el nostre país s'ha produït de manera sobtada a causa de la immigració que ha arribat prou descontrolada. Hem de tenir en compte que cada persona ha vingut amb la càrrega de la seva pròpia cultura i religió, i s'ha trobat amb un poble receptor instal·lat en la cultura cristiana, però amb un cristianisme en decadència, on cada vegada hi ha més gent que es declara agnòstica o fins i tot atea, però que conserva vives la cultura i les tradicions rebudes, principalment les que marquen el calendari i moltes manifestacions socials.

El fet és que convivim moltes expressions religioses en el mateix territori. La convivència no és fàcil i encara menys en situacions de crisi. Ajudar a participar en la nova societat d'acollida pot ser un antídoto de la violència que es pot generar quan es desitja el mateix que l'altre i de manera ràpida.

D'ençà del Concili Vaticà II els catòlics tenim, com proclama la declaració dels DDHH, llibertat de religió (1965). No passa el mateix en altres cultures no cristianes on professar una religió és una obligació. Cal tenir en compte també el capteniment d'algunes autoritats religioses que estimulen els seus laics a fer lobby en política, no pas per raons altruistes, sinó més aviat per preservar el seu estatus i influència social.

Grup de treball A: Convivència de les creences existents a Catalunya.

Es tractava de constatar la realitat actual de la convivència entre les confessions jueva, islàmica i cristiana pel que fa a les actituds de cada una en relació amb les altres i el seu grau de coneixement.

En aquest grup de treball hi van participar: Mohamed Iqbal del centre islàmic de pakistanesos del Raval; Jaume Flaquer jesuïta, de Migra Studium; La pastora protestant, Natàlia Reverdin; i Enric Cortés, caputxí expert en judaisme;

· Convivència, interrelació, amistat, coneixement, diàleg, haurien de ser viscuts com a cosa ordinària i de cada dia. Tenim la memòria massa carregada de greuges i s'ha d'intentar arribar a una convergència d'històries establint condicions d'igualtat i de justícia. Es va dir, per exemple, que per al món àrab la defensa de la dona és l'exportació d'occident d'un model cultural que els resulta pervers.

Moltes vegades no coneixem que en el nostre barri hi ha centres de culte diferents del nostre, simplement passa que *encara ens volem ignorar*. Els protestants, per exemple, són presents a Catalunya des de mitjans del segle XIX i ens consta que ser protestant a Catalunya no sempre ha estat fàcil. Actualment es nodreixen de nouvinguts de Sudamèrica, Àfrica o Àsia. Alguns s'integren i d'altres creen les seves comunitats diferenciades cosa que dificulta la seva integració. Les tradicions culturals sempre queden barrejades amb les religions i per exemple sempre hi ha qui es sorprèn d'escoltar dones protestants predicant.

En el diàleg interreligiós sobresurten tres formes: 1) la pregària feta en comú, 2) la convivència, i 3) l'estudi contrastat que analitza les conclusions de l'altre per a entendre-les i, si cal, relativitzar les pròpies.

Jueus i cristians tenen en comú tota la tradició de l'AT. I per això moltes idees a compartir i, en canvi, hi ha molts temes a penes sense explorar.

Grup de treball B, La laïcitat, un model a incorporar.-

Es va demanar veure com cada una de les confessions viu l'impacte amb la modernitat i la relació amb les institucions civils i polítiques, en concret a Catalunya.

Intervingueren: Abdenur Prado, de la Junta Islàmica; Víctor Hernández, pastor de l'Església Evangèlica; Jaume Botey membre de CSXXI.

· En el cas de l'Islam, la relació amb la modernitat és conflictiva, i de fet molts musulmans pensen en l'Islam com una alternativa a la modernitat occidental. Aquí sorgeix el fantasma del fonamentalisme.

l'Islam a Catalunya, implica un desafiament pel moviment catalanista, es va dir, ja que la presència de l'Islam origina i un creixent rebuig social.

El sistema actual està pensat, -es diu-, per mantenir els privilegis de l'Església (catòlica) davant les altres confessions. Aquest sistema provoca desigualtats.

Pel que fa a les esglésies protestants, demanen un estat laic que assumeixi el pluralisme cultural i religiós. En la relació amb les institucions civils i polítiques hi ha dues tendències: una cap a posicions de dreta i de preocupació per qüestions internes, i una altra tendència que s'interroga sobre la manera de participar en lluites més rellevants: en el diàleg ecumènic i en el canvi social, sense diluir la pròpia identitat.

Només morint les religions podran sobreviure, -va ser una frase contundent - que té la seva explicació comptant amb un món definitivament laic. El mateix cristianisme està destinat a desaparèixer, -va dir el ponent-. Durant segles acostumat a un paper de superioritat en l'espai públic, a determinar criteris de moralitat i al monopoli d'allò anomenat sagrat, haurà d'adaptar-se a la pèrdua de la seva influència i a compartir els fidels amb altres confessions. Les religions podran sobreviure alliberant-se de les formes culturals que han utilitzat com a matrius ideològiques i organitzatives. La laïcitat és un procés d'enriquiment col·lectiu. Significa una forma de convivència respectuosa "entre iguals", un espai de diàleg que permet la coexistència de diferents ideologies. Trobada i mediació entre les mentalitats, creients o no: llibertat, antidogmatisme, valors de respecte i estimació a l'altre.

Tot i això hi ha el risc que les confessions religioses considerin aquests canvis com un perill i no és suficient la tolerància des de posicions de poder.

Correspon al govern de Catalunya ser el garant del bé comú i del respecte als drets ciutadans, individuals i col·lectius perquè efectivament la llibertat religiosa es pugui exercir.

Grup de treball C, Interrelacions de les respectives xarxes de treball.-

Capacitat de generar iniciatives d'entesa i de col·laboració a partir d'experiències concretes al nostre país.

Participants: Alfred Matarin, de Brahma Kumaris, de Manresa; Joan Botam, president del Centre Ecumènic de Catalunya; Joan Carles Marcet membre d'ateus de Catalunya; i Josep Torrens, membre fundador d'Església Plural.

· Es va constatar que estem davant d'uns moments de gran transcendència: Un canvi que es visualitza per les diverses crisis per les que el món està travessant. També a casa nostra patim una crisi de concepte de país, de nació i de pàtria.

És objectiu d'aquest Congrés *fer aflorar totes les energies, voluntats i projectes existents al llarg del territori per*, d'una banda, lluitar contra la frustració, el desencís i la pèrdua de confiança i autoestima, i per l'altra canalitzar tota aquesta força i també la que encara està latent en moltes persones, per tal de promoure un moviment ciutadà ampli que sigui capaç de remoure l'estancament de la classe política i buscar els nous lideratges que necessita el país. Cal una nova consciència per afrontar la manera com les persones i les societats s'han de relacionar, i també com aquestes s'han de relacionar amb la natura. Cal una visió integral del món i de la persona, cal abandonar la visió fragmentada i especialitzada sobre les coses i sobre els homes i les dones. Una visió integral que ha de tenir en compte la seva realitat corporal, mental i també la dimensió espiritual.

Es va dir: Cap teoria econòmica, cap ideologia, cap religió, cap meravella tecnològica, cap raonament, cap llei, per elles mateixes podran assolir la justícia, la fraternitat i la llibertat si no estan amarades d'una essència espiritual.

Un actiu de primer ordre és la força i la inquietud espiritual inherent al nostre tarannà. Sense aquesta força i aquesta inquietud la nostra història no fora ni de bon tros tan rica, tan plena, i tan diversa com ha estat i com és.

Aquesta diversitat es manifesta també en el pla religiós. Avui Catalunya lidera el diàleg interreligiós en un marc tolerant i amb voluntat de trobada de totes aquelles persones que es mouen en l'espai de les creences per tal de fer aportacions positives al desenvolupament de la convivència i la integració de les persones nouvingudes.

Catalunya va apostar amb convenciment pel diàleg ecumènic i el treball conjunt entre totes les diverses esglésies cristianes des dels anys 50 del segle passat. Segurament fruit d'aquesta experiència l'abordatge del diàleg interreligiós ha resultat més fàcil.

La mateixa església catòlica ha tingut un perfil propi molt més obert i dialogant. El catolicisme va ser rellevant en la conformació de la nació catalana, i la societat també ha bastit una Església inculturada en la realitat del país.

A Catalunya hi ha nombrosos grups i xarxes laïcals, com Església Plural, CSXXI i d'altres, que treballen per una renovació de la institució catòlica, així com ordes religiosos compromesos amb el benestar de les persones, que mantenen un fort compromís nacional.

Aquestes xarxes que ajuden a connectar les diverses manifestacions espirituals que tenen lloc en el marc de les creences han de completar-se integrant, també, el món del pensament ateu i agnòstic, amb una llarga tradició des de fa segles al nostre país. És el moment de superar les confrontacions històriques de caire anticlerical i antiliberal. És el moment de la trobada de totes aquelles persones que defensen la llibertat de consciència i la laïcitat de l'espai públic.

Sor Lucía Caram O.P, Monja Dominica Contemplativa. Convent de Santa Clara de Manresa va ser l'encarregada de cloure la jornada.

Ella parlava des de la seva realitat de "monja contemplativa", i la seva experiència en grups de base de diàleg interreligiós.

La primera constatació va ser que la relació de convivència a Catalunya entre les confessions Cristiana, Islàmica i Jueva és, en general, molt bona, i que a un nivell més oficial, existeix, si més no, un respecte i una mútua valoració. Es fàcil que accedeixin trobar-se entre ells, els representants oficials de les confessions que anomenem *les religions del Llibre* o les grans tradicions monoteistes, però deixen de banda altres més minoritàries.

Però avui, a Catalunya, - i arreu-, hi ha moltes més dificultats INTRAREligioses que no pas INTERreligioses. Hi ha menys diàleg i més problemes entre tendències diverses d'una mateixa confessió que no pas entre confessions religioses diferents. L'experiència ens demostra que sovint és més fàcil el diàleg "amb els altres", que no pas entre nosaltres mateixos. Sovint es confon unitat amb unanimitat, i ens carreguem la pluralitat i la diversitat legítimes. Ens costa acceptar que la diversitat es una oportunitat per enriquir-nos mútuament, ja que ningú es posseïdor absolut de la veritat.

Sens dubte el model Català de diàleg interreligiós està inspirant i potenciant el diàleg entre religions en alguns espais de l'Estat Espanyol.

La societat Catalana es una societat secularitzada, això no vol dir res més que és una societat que té vida pròpia al marge de les diferents opcions religioses i dels organismes que les articulen.

En un estat democràtic el que cal es crear les regles de jocs que permetin que tots juguin.

Deia Panikkar que l'"espiritualitat" es una reacció suau contra la petrificació de les religions. Es tracta de viure de forma nova el nucli més profund de cada religiositat, experimentant-lo i aprofundint-lo.

Val la pena somniar amb una Catalunya on es visqui una autèntica laïcitat i on es respecti la llibertat de consciència de tothom.

Conclusions i Propostes

L'estat laic ha de protegir totes i cada una de les religions presents en el territori, establint un marc de convivència de manera que sigui lliure la seva adscripció i la seva pràctica, i ha de considerar les religions com una gran riquesa i un patrimoni espiritual de gran vàlua, ja que es configura en el més íntim de cada persona i es constitueix com un dret individual inalienable.

La societat civil s'ha d'ocupar de garantir l'exercici de la llibertat, mentre que les religions han d'oferir les seves propostes específiques que responguin a les necessitats dels individus.

Una societat democràtica ha de reconèixer i valorar la diversitat religiosa si vol aspirar a la cohesió social i defugir els riscos de la guettització. Catalunya té una oportunitat única de construir i difondre un nou model de convivència basat en el respecte a la diversitat religiosa.

El projecte de construcció nacional de Catalunya no pot deixar de banda a cap sector de la societat. Es pot fer veure que això no és així, que no hi ha cap problema, però amb això l'única cosa que aconseguirem serà una la solució cada vegada més difícil.

Cal una laïcitat ben entesa, -diuen els protestants-, que asseguri la plena igualtat, perquè encara hi ha privilegis i drets que deixen de banda les minories.

Només els fonamentalistes o els que volen mantenir determinats privilegis del passat tenen por de la laïcitat.

Insistir en què laïcitat no es ateisme, ni negació de l'existència de Déu, ni agnosticisme, ni esperit de persecució al fet religiós, -com interpreten alguns que encara somnien amb vells espais de poder i privilegis -. No es bel·ligerància, hostilitat, ni exclusió de les opcions religioses; al contrari, es la garantia, que no hi haurà privilegis, però que tampoc hi haurà exclusions.

Es proposa la signatura d'un pacte nacional per la laïcitat on es contempli el fet religiós com una aportació positiva a la construcció de societats més justes i humanes i faciliti la participació de les tradicions religioses, i dels corrents espirituals i filosòfics.

L'Islam té tants corrents interns com pot tenir el catolicisme i a més no té una estructura jeràrquica. Cal que ens apropem a aquests corrents encara que estiguin en paradigmes conceptuals diferents ja que no es pot parlar de diàleg amb l'islam sinó amb representants de corrents diversos. Cal superar les desigualtats de tracte, en l'ensenyament religiós a les escoles públiques, en l'assistència religiosa als hospitals, presons, etc. així com en el finançament d'activitats.

Es diu que les festes són un bon moment per a establir coneixences i fer amistats. Una informació al respecte presentada de manera que cridi l'atenció acompanyada pel consell de les persones dirigents de parròquies, sinagogues i oratoris, ajudaria a trobades en els diferents centres de culte en un ambient festiu i distès.

Dimensió espiritual. Es recomana la creació d'una institució, que s'entén que hauria d'estar acollida, p.e. dins de l'Institut d'Estudis Catalans, que vetllés per impulsar projectes de retrobament de la persona amb la seva dimensió espiritual i col·lectiva, i la promoció d'intercanvis entre els diversos corrents espirituals, religiosos o filosòfics.

Denunciar els acords entre l'Estat espanyol i la Santa Seu, - que afecten Catalunya mentre que no hi pot intervenir,- que perpetuen uns privilegis per l'Església catòlica incompatibles amb el marc de laïcitat que reclamem. Aquest va ser un clam repetit en diferents grups. Exigir a les forces polítiques democràtiques de casa nostra que pressionin a l'Estat per acabar amb l'actual règim concordatari.

En la nostra cultura democràtica no té cap sentit una religió oficial ni un Estat Confessional. I en aquest sentit no s'entén com es possible que no es revisin els acords amb la Santa Seu i que en el segle XXI, aquests continuïn imposant certs criteris, quan la realitat ha canviat tant.

El diàleg interreligiós ens ha ajudat a superar els límits tancats en què sovint es trobaven les religions quan no dialogaven. Quan ens hem conegut i ens hem reconegut mútuament, hem descobert que Déu no és l'únic nom del misteri i que altres li donen diferents noms. I tots són vàlids.

El diàleg interreligiós es fonamenta en la pròpia fe i busca el creixement més profund d'ella quan s'enriqueix amb l'experiència i la riquesa de la fe dels altres.

Gràcies a la realitat de globalització que vivim, ens hem adonat que no hem d'anar als altres perquè es converteixin, sinó per aprendre, i junts, Viure.
